

XXXV Zjazd Ornitologów Śląska 35th Meeting of Silesian Ornithologists

Andrzej Dyrz, Otwarcie Zjazdu i powitanie uczestników,

Paweł Kołodziejczyk, Rzadkie ptaki lęgowe na Śląsku – wyniki akcji z 2013 r.,

Aleksandra Szurlej-Kiełańska, Kolizje ptaków ze szklanymi elementami budynków,

Jan Lontkowski, Jaki to ptak? cz.1.,

Stanisław Rusiecki i Bartosz Smyk, Zimowanie grzywacza we Wrocławiu,

Szymon Beuch i Bartosz Smyk, Rzadkie ptaki stwierdzone na Śląsku w roku 2013,

Andrzej Dyrz, Wodniczka – globalnie zagrożony gatunek europejski – aktualna wiedza o tym ptaku,

Hanna Sztwiertnia, Ptasia monogamia – co ujawnia DNA?,

Jan Lontkowski, Jaki to ptak? cz.2.,

Sławomir Rubacha, Atlas Sów Polski. Puchacz na Śląsku – nowa akcja ŚTO i SOS,

Paweł Kołodziejczyk i Kamil Zięba, Kartoteka Awifauny Śląska – narzędzie do poznawania i ochrony awifauny Śląska,

Hanna Sztwiertnia i Kinga Mielcarska, Wakacje z ptakami: obozy obrączkarskie na Śląsku,

Jan Lontkowski, Jaki to ptak? cz.3.,

Monika Czuchra, Wrażenia ornitologiczne z północno-wschodniej Australii (pokaz przeźroczy).

Zjazd odbył się 22 lutego 2014 r. w budynku Instytutu Biologii Środowiskowej (dawniej I. Zoologicznego) Uniwersytetu Wrocławskiego. W Zjeździe wzięło udział 168 osób. Zaprezentowano 13 wystąpień w kolejności przedstawionej powyżej.

W otwierającym Zjazd referacie przedstawiony został stan wiedzy na temat rzadkich gatunków ptaków lęgowych na Śląsku. Do gatunków tych zaliczono zarówno ptaki lęgowe skupione w nielicznych na Śląsku koloniach (np. czapla siwa), jak i ptaki

przystępujące u nas do lęgów sporadycznie (np. szczytłak), nowe dla naszej awifauny i ekspansywne (np. gęsiówka egipska) czy wreszcie gatunki zmniejszające liczebność (zausznik). Akcja inwentaryzacji tych ptaków, koordynowana w 2013 r. przez Śląskie Towarzystwo Ornitologiczne, umożliwiła zebranie wiarygodnych danych na temat liczebności i przyniosła wiele ciekawych odkryć. Podczas gdy jedne gatunki zwiększają liczebność, inne niestety wycofują się z naszego regionu. Paweł Kołodziejczyk pod-

czas wystąpienia prezentował równocześnie możliwości techniczne wyszukiwarki, będącej elementem nowej, elektronicznej wersji Kartoteki Awifauny Śląska.

W kolejnym wystąpieniu z dziedziny ochrony środowiska Aleksandra Szurlej-Kielańska przedstawiła nasilający się problem śmiertelności ptaków, której głównym powodem są kolizje ze szklanymi elementami otaczającej nas architektury. Poznaliśmy nie tylko skalę zagrożenia, ale też perspektywy rozwoju technologicznego, dzięki którym w przyszłości problem ten zostanie (miejmy nadzieję) zminimalizowany.

Jan Lontkowski, na tegorocznym Zjeździe występujący trzykrotnie, podzielił się z nami tajnikami wiedzy dotyczącej rozpoznawania wyjątkowo trudnych do identyfikacji gatunków ptaków. Posłużył się w tym celu fotografiami przedstawicieli trzech odległych systematycznie gatunków ptaków (jerzyka błędnego, orła cesarskiego i białorzytki płowej), które każdy ornitolog na Śląsku miałby nadzieję spotkać w terenie.

Kolejne dwa wystąpienia prezentował Bartosz Smyk. Pierwsze dotyczyło nasilającego się zjawiska zimowania grzywacza we Wrocławiu. Zimowiska (a dokładnie zimowiska noclegowiska i żerowiska) tego gołębia są obserwowane na północnym zachodzie naszego kraju od XIX wieku, ale dopiero od ok. 20 lat na Śląsku. Prowadzony przez autorów referatu monitoring przyniósł wiedzę na temat liczebności i dynamiki rozmieszczenia grzywacza w obrębie Wrocławia.

Na następny referat śląscy ornitolodzy z reguły czekają na Zjeździe z niecierpliwością i tym razem również się nie zawiedli: listę rzadkich ptaków obserwowanych na

Śląsku w 2013 r. autorzy przygotowali bardzo skrupulatnie, korzystając z wszelkich dostępnych źródeł (głównie internetowych).

Po krótkim, ale intensywnym wybuchu życia towarzyskiego w trakcie przerwy, uczestnicy Zjazdu w skupieniu wysłuchali wystąpienia Andrzeja Dyrca o ptaku co prawda nie występującym na Śląsku, ale bardzo ważnym w skali całego kraju i kontynentu. Wodniczka to ptak zaskakujący swoją nietypową biologią i ekologią lęgową, przez co od wielu lat szczególnie interesują się nim naukowcy, w tym prelegent. Skrajnie niewielka liczebność podkreśla unikatowość ptaka, który nie bez powodu jest symbolem Polski w Unii Europejskiej.

W kolejnym wystąpieniu przenieśliśmy się w sferę życia intymnego ptaków. Dzięki najnowszym technikom laboratoryjnym (analiza fragmentów mikrosatelitarnych DNA) możemy odkryć jego tajemnice. Jak dowiedzieliśmy się od referującej temat Hanny Sztwiertni, łączenie obserwacji terenowych z analizą laboratoryjną dowiodło przede wszystkim tego, że monogamia u ptaków ma charakter głównie socjalny, a nie genetyczny – zdrady partnerskie nie są rzadkością. Zebrani z niejakim niepokojem przyjęli informację, że samice ptaków są w stanie umknąć nawet najbardziej wyczerpującym zabiegom partnerów, mającym na celu ochronę ich ojcostwa.

Następnie Sławomir Rubacha zaprezentował nową akcję monitoringową organizowaną wspólnie przez Stowarzyszenie Ochrony Sów i Śląskie Towarzystwo Ornitologiczne. Poznanie stanowisk lęgowych puchacza – ptaka, którego lęgi są w Polsce objęte ochroną strefową – jest bardzo ważne z punktu widzenia ochrony tego gatunku w regionie. Wystąpienie było równocześnie

okazją do zaprezentowania interesującego narzędzia internetowego: Atlasu Sów Polski, służącego zbieraniu informacji o występowaniu wszystkich ptaków z tej grupy systematycznej.

Następnie przyszła kolej na rozwinięcie tematu elektronicznej wersji Kartoteki Awifauny Śląska. Paweł Kołodziejczyk zapoznał zebranych z kryteriami i metodami zgłaszania, weryfikowania oraz wyszukiwania obserwacji w tym działającym zaledwie od 5 miesięcy, a już cieszącym się dużą popularnością, narzędziu awifaunistyki.

Po kolejnej przerwie powróciliśmy do wystąpień przywodzących na myśl nadchodzącą wiosnę i czas urlopów. Najpierw Hanna Sztwiertnia i Kinga Mielcarska zaprosiły zebranych do udziału w obozach obrączkarskich, organizowanych na Śląsku przez studentów i absolwentów Uniwersytetu Wrocławskiego. Po kilku latach przerwy będziemy mogli znów cieszyć się pobytami nad Zbiornikiem Turawskim, gdzie w ujściu Małej Panwi będą prowadzone odłowy i obrączkowanie nie tylko ptaków siewkowych. Z kolei u podnóża Karkonoszy, nad malowniczym zbiornikiem Bukówka, Wrocławska Grupa Obrączkarska ODRA trzeci rok z rzędu będzie badać jesienną migrację ptaków wróblowych.

Na koniec Monika Czuchra zaprezentowała pokaz zdjęć wykonanych w północno-wschodniej Australii podczas badań naukowych prowadzonych przez pracowników Zakładu Ekologii Behawioralnej (UWr). Obejrzelśmy zdjęcia nie tylko ptaków, ale też innych egzotycznych zwierząt i krajobrazów z drugiego końca świata.

Hanna Sztwiertnia

Summary

On 22nd February 2014 the 35th Meeting of Silesian Ornithologists in Wrocław was held. The meeting was attended by 168 people and 13 lectures were presented.